

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Chronicon Monasterii Bödecensis Ordinis Canonic. Regul.
S. Augustini in Diœcesi Paderbornensi**

Probus, Johannes

Monachij, 1731

VD18 12260568

Appendix. Quorundam Authorum de statu Monasterij Böddecensis & Congregationis Windesheimensis tam veteri quam moderno testimonia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64645](#)

APPENDIX.

*Quorundam Authorum de statu Monasterij Böddecensis
& Congregationis Windesheimensis tam veteri quam
moderno testimonia.*

N. I.

*Testimonium P. R.D. P. Edmundi Marthenne, Benedictini
e Congregazione S. Mauri.*

PR. D. P. Edmundus Marthenne scriptor celeberrimus in suo *Itinerario Litterario* 1724. Parisijs Gallicè edito, folio 246. sic habet: Monasterium Böddeken tribus milliaribus Paderborno dissitum undique squallida solitudine, sylvis, & montibus cingitur. Initio erat Abbatia Monialium Benedictinarum fundata a S. MEINULPHO Diacono, cuius corpus etiamnum ibidem magna populorum Religione colitur. Postmodum cum Moniales relaxarent Institutum Monasticum, nomenque assumerent Canonissarum Sacerularium, eo increvit morum dissolutio, ut ab Episcopo Paderbornensi suppressæ, & earum loco Canonici Regulares Congregationis Windesheimensis introducti sint. Numerus Regularium in uno Monasterio Böddecensi intra breve temporis spatium auctus est ad centum quinquaginta; tantaque pietatis fama dimanavit per inferiorem Germaniam, ut Monasterium præfatum viginti septem aliorum Monasteriorum communem disciplinam recipientium caput evaserit. Etiamnum ibidem asservantur vitæ septem Priorum seu Præpositorum, qui primi præfuerant, tantam spirantes sanctitatem morum, ut vehementer admirer tamdiu sub modio relicta esse tam præclara lumina, quæ haud dubiè copiosos ederent fructus, si proferrentur in publicum. Prior, qui hodieum præst, jure merito accenseretur candelaborum illorum aureorum septennario: habetur communiter

ter pro sancto , ac plerumque totum antemeridianum tempus pre-
ca-
tionibus in Ecclesia consumit , ac certè videbatur nobis vir inge-
nis meriti , nec sine magna ædificatione exinde recessimus . Retinuit
nos per biduum , ac monstravit nobis singulari humanitate suam
Bibliothecam , quæ in illa Provincia habetur pro ditissima in Ma-
nuscriptis Codicibus . Inter ista Manuscripta eminent duodecim
Tomi in folio majoris formæ , quorum quilibet continet Vitas San-
ctorum pro uno mense . Hæc collectio est omnium amplissima &
completissima , quas unquam vidi . Dicitur , Jesuitas Antuerpien-
ses exinde multa hausisse subsidia . *Hucusque Marthenne* , qui in hac
ultima sua observatione non fallitur ; nam Jesuitæ Antuerpienses ,
Continuatores Bollandi , in suis Actis Sanctorum præfatam Colle-
ctionem Böddecensem frequenter collaudant , ut patet insipienti-
bus . Quod verò Vir clarissimus afferat , Abbatiam Böddecensem
ab initio fundatam esse pro Monialibus Benedictinis , nescio , quo
id adstruat fundamento , ac documento veteri . Certum enim est
ex antiquis monumentis , Abbatiam illam ab initio fundatam esse
pro Canonissis sub Regula Aquisgranensi militantibus , quæ , utrum
habendæ sint pro Regularibus , vel Sæcularibus , non est hujus loci
disceptare . Doctam de hac re Dissertationem edidit Adm . R . P .
Hermanius Buscribaum , celebris scriptor Societatis J E S U in suo
præclaro Libello ; *Lilien under den Dörneren* , ubi ostendit , Regu-
lam Aquisgranensem non solum in varijs Monasterijs Canonissarum
Sæculo nono observatam esse , sed ejus observantiam in Monaste-
rio ad S . Cæciliam Coloniæ usque ad Annum 1474 . perdurasse .
Idem testatur , Canonissis Aßlindiensis Monasterij (in Essel) ab
Alfrido Episcopo Hildesiensi in litteris foundationis Anno 877 . Re-
gulam Aquisgranensem Canonissarum præscriptam esse ; atque can-
dem affirmat receptam fuisse à primis Canonissis Böddecensi-
bus mox in ipsa primæva fundatione .

N. II.

N. II.

E X C H R O N I C A
T H O M Æ D E K E M P I S
C A N , R E G .

D E

Reformatione Monasterij in Budiken.

Anno Domini M. CCCC. nono, Dominus Wilhelmus de Monte electus Paderbornensis, incepit reformare Monasterium in Budiken, transferendo illud de statu Canonicarum Sæcularium ad statum Canonicorum Regularium, ac privilegium translationis super hoc edidit, in cuius fine sic habetur: *Honorabilis viro Domino Joani Wael, Priori Monasterij in Zwollis Trajetensis Diocesis, tradimus, concedimus, & assignamus per præsentes, ita quod ipse Ecclesia & Monasterio in Budiken, prout facultas suppetit, Congregationem convenientem virorum DEO devotorum, Canonicorum videlicet Regularium, Religioni sui Monasterij in Zwollis conformiun, juxta ejusdem Religionis exigentiam ibidem constituar. Præsertim cum sanctus Meinulphus ejusdem Monasterij Fundator, Religionis illius NB. creditur esse Professor, Priorem seu Prepositum ipse Congregationi præficiat, prout ei visum fuerit expedire.* Ex eis, Chron. Mon-tis S. Agnetis p. 166.

N. III.

Testimonium de Monasterio Böddecensi ex Gobelino,

& Monumentis Paderbornensibus.

Böddecense Monasterium circa Annum 816. fundari cæptum, S. MEINULPHO sua debet initia. Hunc nobilibus parentibus exortum Carolus M. postquam Westphalos subegit, de S. fonte levaverat, & matrem ejus Wichtrud dictam, patre ejus defuncto in suam protectionem receperat; quoniam Frater mariti defuncti vim stupri eidem conabatur inferre. Factus postea Canon-

GVS

eus & Archidiaconus in Ecclesia Paderbornensi de bonis paternis Monasterium Monialium seu Canonicarum Regularium in villa Böddiken Paderbornensis Diæcessis, fundavit & dotavit. Ita ferè Gobelinus Persona in Cosmodromio etat. 6. cap. 40. Quod hic Author anno 1418. absolverat, & excusum extat cum notis inter Script. rer. German. Henrici Meibonij junioris Tom. 1. p. 53. Etsi verò idem Gobelinus Persona c. 41. subjungat; Quod Meinulphus (qui erat unisex legatis, quos Anno 836. B. Badurarus Episcopus Paderbonensis ad reliquias S. Liborij impetrandas ad Cenomanos miserat) in Ecclesia S. Vincentij Cenomanensis vovit Monasterium Sanctimonialium fundare, in honorem B. Mariae & S. Liborij, in loco qui dicitur Podicon; & Cranzius Metropol. lib. 1. cap. 28. afferat, ideo S. Meinulphum fundandi Monasterij votum nuncupasse, ut prosperare dignaretur DEUS legationem eorum. Nulla tamen hujus voti apud Cenomanos nuncupati fit mentio in vita S. MEINULPHI, quæ extat, & quam ipse Gobelinus conscripsit. Imò huic narrationi adversari videtur, quod S. MEINULPHUS jam ante, quam ad Cenomanos legatus iret, Ludovicum Pium Imperatorem, suasu Baduradi Episcopi Anno 816. Aquisgrani in Concilio Provinciali accesserit, facultatem ædificandi Monasterium ab eo impetraturus, & quod Ludovicus grato animo petitionem ejus acceptans, litteras suo signatas Sigillo super suo consensu gratosè concesserit. *Vita S. Meinulphi & ex ea Baronius ad Annum 816.*

De fundatione antiquissimi hujus olim Canonissarum, nunc Canonicorum Regularium Monasterij aliquantò acutius agunt veteres Böddicenses litteræ, his verbis: "Beatus Meinulphus divina revelationis instinctu, caelestique visione instrutus quoddam Monasterium; quod Westphalica lingua Böddeken, quasi parvum dolium appellavit, in terra patrimonij sui, approbante Imperatore, qui tunc Aquisgrani fuerat, solenniter construxit, & ipsum Monasterium de bonis suis temporalibus, quæ multa erant, largiter dotavit: & inibi nobiles faminas & devotas, quæ vulgariter Opemvros wen (id est Canonissæ) nuncupantur, instituit, quibus sanctus Vir omnem foris evagandi occasionem in vim majoris stabilitatis precludere volens, prævida dispensatione constituit sex Armigeros circumiacentes, tanquam Procuratores Monasterij predicti, quibus bona sua abundantiter distribuit, tam in villis, quam in grangij, ut de his bonis Monasterio predicto certis temporibus anni omnia necessaria pro victu & vestitu ministrarent. Sed & alijs vasallis Armigeris bona

bona pheodalia contulit, ut & ipsi essent fideles defensores Monasterij praetacti
 & subjecti eidem. Propter hoc omne jus infeodandi, & conferendi ipsa bona
 pheodalia transtulit in ipsas Dominas, & earum Monasterium. Porro his mu-
 nitionibus faminarum non contentus sanctus Pater Meinulphus potentiores no-
 biles de vicinis constituit in Praefectum & defensorem omnium bonorum Mo-
 nasterij ac causarum emergentium, quantumcunque certis sibi bonis ac perso-
 nibus de singulis Officijs, ut commodius onus hujusmodi portare posset, depu-
 tatis, ut his vallata circumquaque tutoribus predicta famine DEO devotis fa-
 mularentur obsequijs. Cujus quidem ordinationis & institutionis dispositio
 litteris sigillatis expressius habetur in predicto Monasterio, & stetit hac ordi-
 natione per plures annos post mortem beati viri Meinulphi. Sed heu convene-
 runt inimici omnis Religionis, dignitas generis, orium & voluptas, & castra
 DEI ac patrimonium Christi funditius devastantes nihil reliquerunt, proinde
 dicti officiati & vasalli bona sibi deputata pro ministracione necessariorum Mo-
 nasterij sibi appropriarunt, vendiderunt, & hereditibus suis tanquam propria, ne-
 mine contradicente reliquerunt. Ita Böddecensis Monasterij Virgines
 multis domesticis difficultatibus conflectatas, haud minoribus dam-
 nis atque injurijs externi affecerunt, quando Nobiles de Fürstenberg ex
 Watterlappe, propter Nobiles de Brencken Ecclesiam Böddencensem una cum Mo-
 nasterio incenderunt, id damnum ipsos quidem Fürstenbergios resarcisse, sed dono
 ab alijs interverso, nihil inde commodi Böddencenses esse consécutos, in litteris
 suis Böddencenses ipsi, jure conqueruntur. Veruntamen ne similes in
 Paderbornensem ditionem incursions deinceps fierent, Henricus
 Spiegelius, Episcopus Paderborn. cavyere videtur voluisse his litteris,
 quas latinè vertit Auctor Monum. Paderborn. & Arnoldus do Bren-
 cken, nobili genere, virtute ac doctrina vir æquè conspicuus in sche-
 dis suis repertas, & ab Henrico Paderbornensi Episcopo, securitatis
 utique causa, ipsius majoribus relictas, eidem antehac communica-
 verat. Nos Wenemarus de Forstenberg, & Fridericus ejus filius præsentibus lit-
 teris profitemur & testatum facimus, nos cum Venerabili D. Episcopo Paderbor-
 nensi Henrico in hæc pacta amicè convenisse, quod omnibus actionibus, que nobis
 in illum & illius subditos possent competere, supersedebimus, quodad predictus Do-
 minus vixerit. Quod si autem inter ipsum aut ejus subditos, & nos nova deiz-
 ceps oriiretur controversia, eam intra quatuor hebdomadas, coram Episcopo pre-
 dicto, jure prosequemur: quo temporis spatio, si jus redditum non fuerit, liberum
 nobis erit, salva hac transactione, cum audire, qui jus nostrum nobis tribuat.

Contra.

Contra si Episcopo , aut illius subditis nova nobiscum controversia posthac intercedet , eaque super re appellabimur , intra proximas quatuor hebdomadas id , quod justum erit , faciemus . Casu autem , quo Episcopus Officio Mareschalli obiret Westphaliae & Coloniensis bellum inferret , fas erit nobis , salvis his pactis , Coloniensi Archi- Episcopo opitulari . Porro si Episcopus aut illius subditi nos hostiliter aggredierentur , salvis item litteris , nobis licebit vicissim hostilia facere . Quae uti conventa sunt , nos Wenemarus ac Fridericus ejus filius bona fide , qua juramenti loco valeat , firmiter ac sine dolo nos obseruaturos pollicemur . In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris appendimus . Datum anno Domini M. CCCLXX. feria quinta post octavam Apostolorum . Böddecensis igitur Monasterij fortunis una cum disciplina & cultu divino miserandum in modum ita dilapsis , ut ex omnibus ipsius ædificijs sola Ecclesia , plus tamen simo & immunditia ejus testantibus , pro receptaculo bestiarum , quam pro divini cultus exhibitione perduraret , & in Capellis eidem Ecclesiaz quondam annexis , tunc verò dirutis , imo super ipsa Altaria Capellarum , sicut in saltu , virgulta succrescerent , & tam Canonicæ quam Rector Parochialis curæ , ac etiam Clerici cæteri , solâ Abbatissâ ibidem in tugurio rusticano degente , terram fructiferam tanquam eis versam in falsuginem abhorrentes , locum ipsum dudum reliquerint , Walburgis de Walde , Abbatissa Böddecensis ipsam Abbatiam cum Monasterio , reservato sibi usufructu certæ pensionis annuae , Wilhelmo de Monte Episcopo Paderbornensi , Anno 1408. Indict. I. Kal. Septemb. resignavit : is verò Anno 1409. 17. Mens. Julij , idem Monasterium à se reformatum honorabili viro Joanni Wail Priori Monasterij Canonic. Regularium in Swollis , Traiectensis Diæcesis , tradidit , concessit , & assignavit . Ex Antiquis litterarum Böddecensium Monumentis , & Gobelini Personæ Cosmodromio etat . 6. cap. 90. Monumenta Paderbornensia superius citata . pag. 204. & seq. Videatur etiam Vita S. Meinulphi apud Surium . Item Nicolaus Schatenius P. I. Annal ,

Paderborn , p. 112. & seq.

N. III.

N. III.

Testimonium M. Joannis Buschij Canonici Regularis Congregationis Windesheimensis Libro ii. de Reformatione Monasteriorum.

Scipio Buschius præter alia Lib. 4. de Reformatione Monasteriorum editos à Leibnizio, testaturque se usque ad Annum Domini M. CCCCLXXIII. *Ambulasse in Religione plus quam sex millia quingenta & viginti milliaria ad diversa Monasteria reformanda, ad centum viginti pene civitates & oppida, præter villas interjacentes.* Lib. 2. cap. 6. de Reformatione Monasterij S. Meinulphi in Böddeken leguntur sequentia.

Monasterium in Böddeken Ordin. Canon. Regul. Paderbornensis Diæcessis à prima Fundatione Moniales possederunt sub sancto Patre MEINULPHO, qui Ordinis nostri * fuisse prædicatur canonizatus, & ipsius primus Fundator. Dominus autem Joannes Wael vir proœræ staturæ, satis eloquens & persuasivus, Prior Zwollensis in Bethlehem Ordinis nostri, dictum Monasterium ab Episcopo Paderbornensi, & suo Capitulō sucepit reformatum, & quod paucæ ibi erant Moniales, in spiritualibus & temporalibus ubique deficientes, ipsum in Monasterium Canonicorum Regularium erigi procuravit, & Fratres Monasterij Zwollensis in illud induxit. - - - Postquam autem Præpositus Nussiensis cum omnibus Prioribus sibi capitulariter unitis ad Capitulum de Windesheim se dedit, & illi capitulariter se incorporavit, Monasterium in Böddeke præfatum, quod erat unum ex illis, etiam se Capitulo Generali de Windesem colligavit. - - - Prior de Richenberg Joannes Klückorn, & ego Joannes in Sulta Prior ultra 6. annos Visitatores eorum (Böddencium) existentes, invenimus ibi præsentes Fratres, Priorem, XXVI. Conventuales, conversos & Laicos sive Familiares præsentes centum septuaginta tres, & habent nunc foras in alijs Monasterijs Ordinis nostri Fratres quinquaginta sex, quorum alij sunt Piores, alij Rectores, alij Con-Reformatores, & socij Reformationis. - - - Hæc subiecta Monasteria per Piores & Fratres de Böddike præfatos novimus reformata, videlicet Molenbecke Mindensis Diæc. Hirtzenhagen Moguntiensis Diæc. Fürstengarten Wormatiensis Diæc. Hegenen Wormat. Diæc. In Insula Trevirensis Diæc. Eich Colonensis Diæc. Dalem Babenbergenis Diæc-

Q 2

Diæc-

Diæc. *Truttenhusen* Argentinensis Diæc. *Eversclusen* (Eberhartsclausen) Trevir. Diæc. *Basileæ S. Leonhardi* Basiliensis Diæc. *Marbach* Basilienlis Diæc. *Artogasti* Argentinensis Diæc. *Rehcorp* Eystettensis Diæc. *Birlinghe* Herbipl. Diæc. *Franckentale* Wormat. Diæc. *Haidenfeld* Herbipl. Diæc. *Zwahlenheim* Mogunt. Diæc. *Revenberch* Mogunt. Diæc. *Volckyrinckhusen* Paderborn. Diæc. *Blomenborck* Paderborn. Diæc. *Mayen* Trevirens. Diæc. simul computata XX. Monasteria. Ecce quantus fructus animalium de Monasterijs bene reformatis in campis constitutis. *Hucusque Buschius.* Tom. II, scriptorum Brunswicensium apud Leibnizium.

* Agunt Canonici Regulares Congregat. *Windesheimensis* quinto Octobris sub ritu duplice de S. MEINULPHO tanquam de sancto Ordinis una cum alijs Germanica utrinusque sanctis Patronis, quales sunt SS. Bonifacius, Rupertus, Udalricus, Wilibaldus, Chilianus, Gallus, Wolfgangus, &c. Videri de his poterit Proprium dicta Congregationis Colonia impressum Anno 1701.

N. V.

De Statu veteri Congregationis Windesheimensis.

Ex Codice M. S. circa finem Seculi XV. Littera D. ad extra notata in Canonia S. Nicolai extramuros Pataviensem 4.

Sunt in partibus Saxoniæ, Westphaliæ, Frisiæ, Hollandiæ, Sealandiæ, Brabantia, & præcipue in Provincijs & Diæcesibus Colonensi, Moguntinensi, Trevirensi, Magdeburgensi, Hildesiensi, Halderstadensi, Monasteriensi, Paderbornensi, Leodiensi, Traiectensi, Cameracensi, Lubecensi, ac in locis conterminis quam plura Monasteria Ordinis Canonicorum Regularium in optima Observantia numero ferme LXX. mutuo sibi incorporata & unita unumque *Capitulum Generale* representantia. Quod quidem Capitulum Generale singulo anno celebrare consueverunt in quodam solempni Monasterio dicto *Windesheim* propè *Swollis* Traiectensis Diæcesis, ad quod singuli Prælati uno sibi associato Fratre quolibet anno confluunt, tractantes de continuatione laudabili Regularis disciplinæ.

Sunt præterea quam plurima Monasteria Virginum ejusdem Ordinis & Observantiæ, laudabiliter viventes, operi textrino in lana & lino operam dantes, similiter & in libris scribendis; commorantur.

in -

in plerisque Monasterijs Virgines in magno copioso numero. Vidi
ego Frater N. de Reno, natus de Westphalia, & in hujusmodi Ob-
servantia ab ineunte ætate educatus Monasteria Virginum, ubi in
una Domo commorabantur ferme centum & quinquaginta Virgines
devotissimæ. Taxatus fuit numerus Virginum tempore Legationis
Reverendissimi in Christo P. ac D. D. Nicolai (*de Cusa*) tituli S. Pe-
tri ad Vincula Presbyteri Cardinalis Episcopi Brixinensis in Diæcesi
Trajetensi & in vicinia commorantium, in optima Observantia ad
millia. Apparent hæc incredibilia, nihilominus tamen sunt vera, &
qui vidit, testimonium perhibuit.

Deputantur singulis annis in Capitulo Generali Visitatores Mono-
steriorum, tam Fratrum Ordinis quam Virginum, & habent Statuta
salubria, & discretè ordinata in 4. Libros partiales distincta, quarum
duas partes medias habent Fratres in Nova-Cella propè Brixinam
ejusdem (Ordinis) apportatas illuc per Fratrem prædictum Hermannum
(a) Priorem Monasterij *Novi Operis* propè Hall Magdeburgensis Diæce-
sis, qui in hujusmodi Observantia conversatus est annis ferme tri-
ginta.

(a) *De hoc ipso Hermanno leguntur apud Leibnizium Tomo II. pag. 489.*
a Buschius scripta, quæ sequuntur. Hermannus Rijd de Rene annorum 19.
intrat Monasterium in Wittenborch anno Domini 1427. anno 1447. mit-
titur Hallis ad Novum Opus reformatum. Ibi post annum professus Prio-
ris tenuit Officium. Missus inde anno Domini 1455. in Italiam (l. Tyrolim)
ad Monasterium Novicellæ propè Brixinam ob regatum Cardinalis Nicolai
de Cusa. Ibi per annum stetit, ordinando de Observantia Regulari. Anno
Domini 1456. revocatus per Episcopum Magdeburgensem suscepit Parochiam
S. Mariae propè Hallis gubernandam. Ibi tamen post labores plures obiit in
pace anno Domini 1476. feria quarta Cinerum. Sequitur in Codice San-
Nicolaitano testimonium de Authore libri de *Imitatione Christi* in
Scuto Kempensi Coloniae 1728. impresso adductum,
& huic subjunguntur quæ sequuntur

Q 3

Nomina